

Sammanfattning inför seminarium ett

Medieutvecklingen har utvecklats snabbt under bara några år. Om jag bara tänker tillbaka cirka sex år när jag slutade grundskolan så var det inte lika självklart att alla hade smartphones och Facebook. Jag hade en liten Nokia som jag tyckte det var så spännande när jag lyckats koppla upp den på hemnätverket och läsa tidningen.

Den första halvan av På väg till medievärlden 2020 fokuserar på teknikutveckling och vad som händer när gamla medier möter nya. Jag valde också att fördjupa mig i hur journalistiken kommer att finansieras i framtiden.

Snabb medieutveckling

Det råder inget tvivel om att medierna utvecklas snabbt. För bara några år sedan var det inte lika självklart med smarta mobiltelefoner och Youtube kom först år 2005. Då gick jag tredje året på grundskolan. Jag hade inte kunnat säga då att jag i framtiden vill ha som hobby att göra filmer och sedan lägga upp på Internet så att alla kan se det. Facebook gick jag med i 2010 och då var det något som var helt nytt för de flesta. De flesta klasskamraterna hade skaffat ett konto här så det kändes logiskt att göra som dem.

Idag, sju år senare kallar jag kontot formellt INFINITY2, primärt kommunikationskonto. Min vardag hade inte fungerat utan det. Det upprätthåller all kontakt med omvärlden, det sprider fakta, kunskap och nyheter. Allt skickas via Facebook och andra medier som Instagram och Twitter. Visserligen kan det finnas en baksida genom att förlita sig på en tjänst. Ofta när jag får reda på att något har hänt, är det via Facebook. Så kanske något missas som jag märkte i december. Har det varit ett terroristdåd i Berlin? Frågade jag en dag senare. Det har inte stått på Facebook ännu. Det öppnar upp för ett större behov av källkritik när människor inte vänder sig direkt till dagstidningarna utan endast läser vad som står på Facebook.

När jag läste kurser i Medieteknik var det ofta fokus på att vara först. Medieteknik handlar om att ligga i framkant sa lärarna. Det är den senaste teknikutvecklingen inom data. Detta var för tre år sedan. Då var det ännu inte mycket fokus på virtuell verklighet. När vi fick chansen att prova

Oculus Rift stod hela klassen på kö för att spela fem minuter ur Half-Life 2 och prova att bygga med legoliknande klossar i en virtuell miljö. Det kommer jag ihåg idag hur det kändes. Men redan år 2016 var sådana VR-glasögon årets julklapp och nu har jag ett par hemma som jag kan se på film med.

Journalistiken får enklare möjligheter att spridas med den nya medieutvecklingen. Det var säkert fascinerande för många när det gick att prenumerera på en tidning som kom direkt hem till brevlådan.

Sedan kom radio och TV och då gick det att ta del av nyheter på det sättet. Men med internetns framgång ska det istället ses som ett sätt att förmedla traditionella medier genom istället för att se det som ett nytt medium i sig. För medierna blir det obligatoriskt att flytta över sina sändningar till internet. Som de stora Tv-bolagen har gjort under en tid är att börja lägga ut sina program i Play-tjänster. Senare har det också blivit vanligare att sända sina kanaler direkt som SVT och TV4 gjort med sina tjänster.

Även när det kommer till radio sker det mesta lyssnandet, åtminstone för min del, via Sveriges Radio play-appen eller olika webbsidor. En Podcast är en ny sorts radio som blir allt vanligare och kan kanske komma att ersätta radion i framtiden.

Hur det ser ut om några år för journalistiken är en mycket intressant fråga. Men mycket visar på att internet tar över de grundläggande tekniska delarna av hur program skall sändas ut. Dessutom gör det journalistiken global. Vi är inte längre bundna till lokala nyheter.

Finansiering av journalistiken

När journalistiken förflyttas till webben uppstår frågan om hur den egentligen ska finansieras. Det börjar bli en större fråga för allt fler redaktioner. De flesta förväntar sig att det bara är att öppna mobiltelefonen och läsa senaste nytt. Men så möts man av texten, Bli pluskund eller logga in. Då är det bara leta upp nyheten någon annanstans där den publiceras gratis.

När jag tänker efter så är nästan all journalistik jag tar del av dagligen, gratis för mig. Jag bor redan i ett hushåll där det vi prenumererar på en dagstidning men hade jag bott helt själv hade jag förmodligen inte haft en sådan prenumeration. Radio och tv finansieras med radio- och TV-avgiften

och här är samma sak. Eftersom jag bor i ett hushåll som betalar avgiften så är det inte heller någonting som berör mig.

Weibull & Wadbring (2014) skriver i ett kapitel om just finansiering i nya medier. De skriver om fyra olika sätt att finansiera medierna med. De två första är de traditionella metoderna. Att läsaren får prenumerera samt det statliga presstödet, eller det nya mediestödet som Regeringen har förslaget. Ett annat är företag som ger ut sina egna tidningar. Men det sista är och det som börjar bli vanligare är finansiering med annonser.

De här nästan desperata försöken från tidningarna märks väl på sidor som Aftonbladet och Dagens nyheter. Det första besökaren möts av en stor annons som täcker hela startsidan. Ett tag tänker jag vilken sida jag har kommit till innan jag ser upp i hörnet en liten knapp, gå vidare till Dagens nyheter. De här annonsplatserna kostar antagligen en stor summa pengar för företagen som vill synas här. Men det ger en god extrainkomst för medierna som får allt mindre prenumeranter på papperstidningarna.

Medborgarjournalistiken som blir allt större använder ofta annonser på samma sätt. Med verktyg som Google AdSense blir detta mycket enklare. Ett annat alternativ som ofta syns på flera webbplatser är donationer. Gillar du oss så får du gärna skänka oss en valfri summa. Det fungerar också men är inte lika hållbart som andra alternativ. Här gäller det att framstå som seriös med en gång. Metoden kan också vara riskabel för läsaren att betala in pengar till något som de inte är garanterade att få vad de betalar för.

När det gäller public service vill de behålla sitt oberoende. Det är ett huvudargumenten till dagens radio- och TV-avgift. Men om det fungerar i framtiden återstår att se. Med nya utredningar försöker public service och riksdagen hitta nya hållbara lösningar för framtiden.

E-papper och läsplattor

Så kallat E-papper tog upp i ett av bokens kapitel. Själv har jag endast något minne av att jag hört något som kallats E-papper. Jag kommer ihåg att jag har sett detta en gång. Då var det en vän som hade en bok i något surfplatt-liknande föremål. Det såg intressant ut hur orden gestaltades från plattan.

Det är alltså papper som reflekterar ljus istället för att sända ut ljus. Tekniken slog aldrig igenom ordentligt och förlorade antagligen till läsplattornas fördel. Men det är ganska intressant att tanken har funnits.

Fördelar med det elektroniska pappret är att det använder väldigt lite ström. Enligt På väg till medievärlden ska den endast ha behov för ström när läsaren byter sida. När sidan väl är laddad kräver e-pappret ingen ström alls eftersom den använder sig av ljus från omgivningen. Det kan antas att det kan vara bättre för ögonen. Jag har aldrig själv provat att läsa något på E-papper så jag har inte mycket att jämföra med. Men med tanke på hur en datorskärm fungerar med sitt RGB byggda skärm. Ett vanligt problem för ögonen är att skärmen ger ifrån sig blått ljus som efterliknar dagsljus. Att på så vis sitta och läsa en tidning sent på kvällen kan störa dygnsrytmen.

Ett E-papper som reflekterar naturligt ljus skapar inte samma problem. Men det finns andra problem med detta. Om E-papperet reflekterar ljus måste det finnas ljus i omgivningen. För att läsa på blir det nödvändigt att ha en lampa i närheten och är det mörkt går det inte att läsa. Det är lite som en bok, men hur mycket ljus som krävs kan variera.

Vissa kan tänkas att föredra E-papper eftersom det känns som riktigt papper. Det ger tidningskänslan. Som en släkting till mig som aldrig skulle kunna tänka sig ha en surfplatta. ”Jag vill höra och känna i tidningen när den prasslar” skulle han säga.

Surfplattor och mobiltelefoner blev en större succé. Kanske för att det gick att göra mer på dem än att bara läsa tidningar. E-pappret hade säkert också haft svårigheter med internetuppkopplingen och texter via internet.

Tänk på ditt varumärke

Ofta talar man om hur viktigt det är att tänka på sitt varumärke. Vem är du och hur framställs du? Googlar någon mitt namn vill jag att det skall visas träffar som är positiva om mig. Arbetsförmedlingar berättar bland annat att arbetsgivare nu för tiden söker på Google efter den sökande. Därför är det en fördel att när mitt namn söks kommer träffar på portfolios, arbetsprover och profil på LinkedIn.

Samma sak gäller även för ett företag som vill att deras produkter eller tjänster skall framstå som positiva. För journalistikens och medierna blir det viktigt att framställas som positiva. För att få

läsare vill varje medium framställas som seriösa. Det blir också viktigare när den nya medborgarjournalistiken får mer utrymme. När vem som helst kan starta en blogg och publicera samma innehåll skapar det nya konkurrens för de etablerade medierna.

Även som journalist är det viktigt att tänka på hur man som person framställs på internet. Jag tänker på när vi hade gästföreläsning från Sveriges Radio i Nyhetsradion. Där tog de upp detta exemplet. Om en journalist ska granska tillexempel riksdagsvalet, skulle förtroendet sjunka om de skriver positiva eller negativa kommenterar för ett regeringsparti och dagen efter ska granska oppositionen. Då kan det bli svårt för att inte utgå från att journalisten är jävig. När jag bedriver min egen journalistik samt med de som samarbetar med mig har jag tydliga riktlinjer. ”8§ Infinity-enheter får inte användas till projekt som kan förbättra eller försämra ryktet till en religiös organisation eller politiskt parti.” (Rossi, 2016). I praktiken betyder det, vi tar inte ställning i dessa frågor. Generellt har jag som riktlinje att vi inte rapporterar om politik. Men om ett politiskt parti gör något som är intressant för mitt företags riktning, så kan det under speciella omständigheter vara godkänt att rapportera om.

Slutsats

Vid sidan av På väg till medievärlden läste jag också Weibull och Wadbrings Massmedier. De nämner mot slutet att journalistiken kan börja ses som en allt större industri. Läsarna vill inte längre betala för medierna och det blir en allt större konkurrens. Det är som de kalla ett digitalt dilemma. Det öppnar upp för dessa Click Baits. ”Du anar inte vad som hände sedan”. Tidningarna försöker locka in läsarna från sitt Facebook-flöde med dessa rubriker. På sidan kan de sedan ha lite annonser de tjänar pengar på.

I framtiden undrar jag egentligen vad som kommer att definiera god och seriös journalistik.

Sammanfattning inför seminarium två

Del två av På väg mot medievärlden fokuserade på flera olika intressanta delar. Det mesta som är värt att fokusera på berör det nya journalistiska sättet att arbeta samt medborgarjournalistiken i dagens samhälle.

Etik i nya medier

Etiken får en helt ny innebörd med nya digital utveckling. De nuvarande och mer välkända pressetiska reglerna skrevs för en tid när journalistiken bestod av tidningar. Under åren utvecklades pressetiska regler för att också passa radio och teve. Med den nuvarande medieutvecklingen Med Twitter och Facebook skapas nya krav på etik men också på de redan befintliga lagarna. Tryckfrihetsförordningen infördes 1766 för att skydda tryckta skrifter och böcker som var mediet som användes. Yttrandefrihetsgrundlagen infördes 1991 för att ge samma skydd för nya medier. I december som del för TV/Video 2 gjorde jag ett reportage om detta ämne och hur det påverkas av nya medier (Rossi, 2016 11 december).

Juridiskt sätt omfattas inte Facebook och Twitter av Yttrandefrihetsgrundlagen på samma sätt som ett teveprogram som sänds på SVT eller en webbsida med utgivningsbevis som Eniro och Hitta. Varje individuell person som skriver ett inlägg på sitt Twitter-flöde eller kommenterar ett inlägg är själv juridiskt ansvarig för vad som skrivs istället för den ansvarige utgivaren. Ett nytt problem som redaktioner ställs inför är när någon publicerar ett inlägg på Facebook som sin sida. Enligt nuvarande lagstiftning hålls alltså den som skriver inlägget ansvarig för lagbrott. Dessutom omfattas inte inläggen därmed av brottskatalogen i Tryckfrihetsförordningen.

Det är en form av juridiskt problem som redaktioner ställs inför med användningen av sociala medier när inte längre ansvarig utgivare är den som varje reporter kan hänvisa till. Även de etiska riktlinjer som är officiellt fastställda kan behöva ändras. Jag har i mitt företag antagit egna regler som alla som gör något jobb för mig måste följa (Rossi, 2016). Bland dessa finns bland annat kravet att alla ska följa Spelregler för press, radio och TV. Andra krav innefattar bland annat i vilka andra sammanhang bilder får användas.

Etiken såväl som juridiken i de nya sociala medierna utgör en viktig del för hur demokratin kommer utvecklas i framtiden.

Medborgarjournalistik

Ett annat intressant område i boken handlar om just medborgarjournalistik. Att vemsomhelst kan skapa en webbsida och göra en tidning eller något annat på. Till webbsidan är det sedan mycket enkelt att koppla en Facebook-sida, ett Twitter-flöde eller en Youtube-kanal. En journalist

beskriver Nygren både i På väg mot medievärlden och Nyhetsfabriken som den som självständigt samlar in och väljer ut material. Genom att skapa sitt eget flöde kan därmed utgöra en viktig del för befintliga medier. Alla stora och lokala välkända tidningar har egna Facebook-sidor och de flesta har även ett Twitter-flöde.

För medborgarna kan dessa flöden utgöra grunden för sin egen journalistik. Jag använder ett Twitter-flöde för presentation av nyheter samt för att fylla funktionen som en blogg. Min Twitter-kanal är sedan kopplad med Facebook, Youtube och min webbsida. På större evenemang, jag tar som exempel Ironman i Kalmar, blir det logiskt att medborgare deltar och tar egna bilder. Dessa kan sedan sorteras under en hashtag och indexerats på till exempel P4 Kalmar. De två första gångerna jag gjorde film från Ironman i Kalmar deltog jag som en vanlig medborgare. Jag stod längs med vägen och spelade in film. Största skillnaden var förmodligen att jag hade mer professionell utrustning än de flesta andra som använde sina mobilkameror. Tredje gången hade jag mitt presskort och ansökte om ackreditering. Men samma tekniska utrustning behöll jag. Vad går egentligen skillnaden här? Resultatet mellan 2015 och 2016 är i stort sett det samma. Men från 2016 har jag vissa bättre närbilder och vinklar. Med vad som skiljer en vanlig medborgare från en utbildad journalist behöver inte vara så tydligt. Vissa skulle kunna antaga att journalistiken sitter i det lilla presskortet men det resonemanget skulle också kunna begränsa de som faktiskt vill bedriva sin egen journalistik. Bara för att någon har ett presskort behöver inte det betyda att allt är helt rätt.

Som också nämns i På väg mot medievärlden går också journalistiken snabbare och detta är också något som förväntas av medborgare. Om jag skulle se utryckningsfordon som kör med blåljus öppnar jag telefonen och läser på Barometern, Östra Småland, P4 Kalmar och SVT Småland vad som kan ha hänt. Bevittnar någon något sensationellt vill även medborgaren vara först på plats med att publicera bilder på sociala medier. Även här gör etiken sig påmind. När vemsomhelst kan publicera vad som helst uppstår nya etiska problem men också juridiska frågor. Som nämnts tidigare omfattas inte sociala medier av yttrandefrihetsgrundlagen på samma sätt som en sida med utgivningsbevis. Men möjligheten finns att skapa en egen webbsida och få utgivningsbevis för. Eller sälja bilder till kvällstidningar. Jag tänker här på filmen Nightcrawler (2014) som handlar om en man som åker till olycksplatser före polisen har kommit dit. Väl där filmar han och tar bilder som han senare säljer dyrt till lokala tevestationer. Det här är ett exempel på extrem medborgarjournalistik om det ens kan kallas journalistik. Som Nygren definierar det så är journalistiken när någon självständigt samlar in och bearbetar material. Men samtidigt väcker den

här filmen tankar kring hur viktig etiken faktiskt är för både professionella journalister samt medborgarna.

Att ställa krav på vem som får kalla sig journalist kan också vara en svår väg att gå. Om detta skulle ske skulle det kunna liknas med censur.

Mobilanvändning

Boken fortsätter att analysera hur mobilanvändande påverkar demokratin. Mobiltelefoner finns hos nästan varenda medborgare idag. Dessa är smarta och uppkopplade till Internet. Med en mobiltelefon blir det enklare att ta del av olika mediers nyhets både i form av text, radio och webbteve.

En mobiltelefon och därigenom telefonen har klassiskt sett som ett verktyg för kommunikation. Ett verktyg som var begränsat till att ringa telefonsamtal på. Men som en del av vad som kan ses som kommunikation så blir det även logiskt att använda mobilen till mer kommunikation än just telefonsamtal.

Idag vill medborgarna ta del av sina nyheter direkt i mobilen. I På väg mot medievärlden beskriver just hur dagens journalistik måste gå mycket snabbare. Medborgarna vill inte vänta tills dagen efter när tidningen har tryckts eller till klockan 18 för en nyhetssändning av Rapport. Mobiltelefonen gör det möjligt att få ta del av nyheterna här och nu. När jag vaknar på morgonen är det enklare att stänga av väckarklockan på mobilen och sedan byta applikation och läsa vilka nyheter som lagts ut på Twitter. Som mitt exempel med Ironman ovanför. Vad folket vill ha är uppdateringar direkt i mobilen. Åskådare och anhöriga förväntar sig bilder direkt från vad som händer. Även livestreaming har börjat bli mer aktuellt. När det bara med några knapptryck på telefonen går att livestreama direkt till tusentals följare på Facebook och Youtube.

Videoreportar och multitasking

Multitasking känns som obligatoriskt för dagens journalistik. Att en så kallad videoreporter får sköta allt från kontakt med intervjupersonen, intervjun, inspelning av speakertext till det mer tekniska hantverket som att sköta kameran med bildutsnitt och redigeringen av materialet. Under

de tidigare dagarna av journalistiken bestod ofta alla teamen av den tekniska och reportern. Men med ny teknikutveckling har det blivit vanligare att multitaska under det redaktionella arbetet.

En artikel skriven av Lindquist & Jansson (2017) i tidningen Journalisten undersökte just Barometerns användning av fotografer. Artikeln visar statistik från olika tidningsredaktioner över hela landet. Den här undersökningen gjordes i februari 2017 enligt tidningen Journalisten. Mer än hälften av de tidningar som undersöktes hade noll fast anställda fotografer. Istället hade vissa tidningar i ett företag en gemensam bildchef som hjälpte reportrarna. Men Barometern används som ett exempel där fotograferna fortfarande utgör en grundläggande del för hela redaktionen.

På ett sätt kan den här formen ses som positiv utveckling men också som problematiskt. En person kanske är naturlig reporter och har en bra gåva för att ställa frågor rätt och använda spjutjärnsteknik på medietränade objekt. Men istället tycker de det kan kännas svårt med teknik, veta vad vitbalans är och prova sig fram med olika bländartal. Det här är två helt olika områden som går ihop till ett. Om det jämförs med utbildningen så är det ena journalistiken och det andra medieproduktionen.

Vi har lärt oss under hela utbildningen att få kunskapen från dessa två delar att gå ihop för att passa framtiden. Dagens journalistik fungerar inte utan medieproduktionen. Men medieproduktionen fungerar fortfarande till del utan journalistik. Men Nygrens (2008) definition av journalistik skulle antyda att medieproduktion är en form av journalistik. En fotograf går ut och tar en bild. Det är en journalistisk bedömning att välja vilket utsnitt bilden skall ha och sedan i redigeringen att välja ut vilken eller vilka bilder som skall användas.

Statlig inverkan

Slutligen tog På väg mot medievärlden även upp frågan om statens roll tillsammans med medierna. Vilken roll får egentligen staten och det allmänna med ny teknikutveckling? När vem som helst kan starta sina egna kanaler och ge ut information får också staten den möjligheten. Staten ges möjlighet att snabbare nå ut med sin information via olika webbsidor. Det blir enklare att nå ut med viktig samhällsinformation och medborgarna kan ta del av praktiska tjänster.

Men här finns också en mörkare sida. Staten kan ges möjlighet att blockera vissa sidor som anses bryta mot lagar. Visserligen kanske detta inte är ett för stort problem i Sverige men i övriga världen

finns möjlighet till en internetcensur. Någon sida som kallar sig själv journalistiskt men det anser inte staten.

Risken finns att internetleverantörer tvingas blockera webbsidor som kan innehålla tidningar eller material som inte uppskattas. Det är ändå här som yttrandefrihetsgrundlagen kommer in i bilden för att skydda medborgarna. Men hur det ser ut i framtiden för yttrandefriheten ställt mot personlig integritet är fortfarande en intressant fråga.

Referenser

Lindquist, H. & Jansson, P. (2017, 2 mars). Här lever bilden. *Journalisten*, s.8-13.

Nightcrawler (2014). [film]. Regissör. Dan Gilroy. Bold Films.

Nygren, G. & Wadbring, I. (2013). *På väg mot mediavärlden: Journalistik, teknik, marknad*. Lund: Studentlitteratur.

Nygren, G. (2008). *Nyhetsfabriken: Journalistiska yrkesroller i en förändrad mediavärld*. Lund: Studentlitteratur.

Rossi, G (2016). *Enhetsförordning v4.2*. Kalmar: Stongdal Media. Hämtat 6 mars från: <http://stongdal.se/?deviceregulations>

Rossi, G (2016, 11 december). *Det fria ordet 250 år*. [Videofil]. Hämtat 6 mars från: <https://www.youtube.com/watch?v=JiWgPnmJvbM>

Weibull, L. & Wadbring, I. (2014). *Massmedier: nya villkor för press, radio och tv i det digitala medielandskapet*. Stockholm: Ekerlids.